

ПИСАРЧУК Оксана Володимирівна, к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і бізнес-консалтингу, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, <https://orcid.org/0000-0001-6674-9223>

ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕХАНІЗМУ ІНДИКАТИВНОЇ СОБІВАРТОСТІ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Писарчук О. Оцінювання ефективності механізму індикативної собівартості у системі вищої освіти України в умовах воєнного стану.

У статті досліджено ефективність механізму індикативної собівартості у системі вищої освіти України в умовах воєнного стану. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю оцінювання ефективності чинного регуляторного механізму в умовах посилення міжрегіональних диспропорцій, трансформації попиту на освітні послуги та погіршення фінансової стійкості закладів вищої освіти. Особливого значення ця проблема набуває для прифронтових регіонів, де поєднання безпекових ризиків, демографічних втрат і скорочення платоспроможного попиту суттєво змінює умови функціонування ЗВО в межах регіону. Метою дослідження є оцінювання ефективності механізму індикативної собівартості та визначення особливостей його впливу на функціонування ЗВО різних регіонів в умовах воєнного стану. Методологічною основою дослідження стали методи порівняльного, кореляційного, регресійного та сценарного аналізу. У межах дослідження сформовано систему критеріїв оцінювання ефективності механізму індикативної собівартості, яка охоплює регуляторну, конкурентну, фінансову, регіональну та адаптивну складові. Для кількісного оцінювання впливу регуляторного механізму побудовано множинну регресійну модель, залежною змінною якої визначено динаміку контрактного контингенту закладів вищої освіти. Встановлено, що в умовах воєнного стану ефективність механізму індикативної собівартості суттєво залежить від регіонального безпекового й економічного контексту. Доведено, що відсутність адаптації механізму до нерівномірності умов функціонування сприяє формуванню асиметричного регуляторного впливу та поглибленню міжрегіональних диспропорцій. Наукова новизна дослідження полягає у формуванні моделі оцінювання ефективності механізму індикативної собівартості на основі поєднання регіонального, регресійного та сценарного підходів. Практичне значення отриманих результатів полягає в можливості їх використання для вдосконалення механізмів державного регулювання вартості навчання та формування адаптивної політики фінансового забезпечення системи вищої освіти України.

Ключові слова: Індикативна собівартість, вища освіта, державне регулювання, регіональні диспропорції, фінансування ЗВО, воєнний стан, регресійне моделювання, сценарне моделювання.

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons CC-BY 4.0

© ПИСАРЧУК Оксана Володимирівна, 2026

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах воєнного стану система вищої освіти України функціонує під впливом суттєвої регіональної асиметрії безпекових, демографічних і економічних умов. Це зумовлює нерівномірність фінансової спроможності закладів вищої освіти (ЗВО), трансформацію структури попиту на освітні послуги та посилення міжрегіональної конкуренції за контингент здобувачів освіти. За таких умов особливого значення набуває вплив державних механізмів регулювання у сфері вищої освіти, зокрема механізму індикативної собівартості, який визначає мінімальний поріг вартості контрактного навчання, а також ефективність цих механізмів. Запровадження механізму індикативної собівартості було спрямоване на поступове наближення вартості контрактного навчання до витрат на підготовку здобувачів вищої освіти, які здійснюються за бюджетні кошти, в розрахунок на одного здобувача, а також на обмеження практики прихованого перехресного субсидіювання. Водночас в умовах воєнних трансформацій уніфікований підхід до регулювання мінімальної вартості навчання може спричинити неоднакові наслідки для ЗВО різних регіонів залежно від рівня воєнних ризиків, фінансової спроможності населення та особливостей регіонального ринку освітніх послуг.

Незважаючи на наявність досліджень, які присвячено фінансуванню вищої освіти та державному регулюванню освітньої сфери, питання оцінювання ефективності механізму індикативної собівартості в умовах воєнного стану та його впливу на регіональні системи вищої освіти залишаються недостатньо дослідженими. Особливої актуальності набуває необхідність визначення того, наскільки чинний регуляторний механізм забезпечує збалансованість конкурентних умов функціонування ЗВО та чи не призводить його застосування до посилення міжрегіональних диспропорцій у системі вищої освіти України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика фінансового забезпечення та державного регулювання системи вищої освіти України в останні роки стала предметом активізації наукових досліджень, що зумовлено як трансформацією механізмів бюджетного фінансування, так і впливом воєнного стану на функціонування ЗВО. Значна частина наукових праць присвячена дослідженню моделей фінансування вищої освіти, механізмів державного регулювання освітньої сфери та оцінюванню фінансової стійкості закладів вищої освіти.

Так, у роботах О. Кириленко та О. Жадан [5], Н. Клименко [6], І. Лисоконь [9], О. Мельникова [10],

І. Роцьки і А. Роцьки [13] досліджено трансформацію механізмів фінансування вищої освіти, зміну пріоритетів державної політики [9] та проблеми ефективного використання фінансових ресурсів у системі вищої освіти України. Водночас у працях С. Сас [14], І. Костенко [7], В. Ченцова та О. Григораш [16] розглянуто роль механізму індикативної собівартості у формуванні ринку освітніх послуг, його вплив на фінансовий потенціал ЗВО та окремі аспекти регіональної диференціації вартості навчання.

Окремий напрям досліджень пов'язаний із вивченням функціонування системи вищої освіти в умовах воєнного стану. У роботах С. Єрмакової [3], А. Соболевої [15], А. Литвинчук [8] та інші автори проаналізували вплив воєнних дій на фінансове забезпечення, кадровий потенціал, регіональну структуру системи вищої освіти та перспективи її повоєнного відновлення.

Водночас питання адаптивності механізмів державного регулювання до умов воєнних трансформацій залишається недостатньо дослідженим. Незважаючи на наявність значного наукового доробку, у сучасних дослідженнях недостатньо уваги приділено комплексному оцінюванню ефективності механізму індикативної собівартості в умовах воєнного стану з урахуванням регіональної асиметрії безпекових і економічних умов. У більшості наукових праць механізм індикативної собівартості розглядається переважно як інструмент державного регулювання ціноутворення або фінансового забезпечення закладів вищої освіти, тоді як його вплив на конкурентне середовище, регіональні диспропорції та фінансову стійкість ЗВО в умовах воєнних ризиків досліджено фрагментарно.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є оцінювання ефективності механізму індикативної собівартості у системі вищої освіти України в умовах воєнного стану та визначення особливостей його впливу на регіональні системи вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оцінювання ефективності механізму індикативної собівартості у системі вищої освіти потребує комплексного підходу [5], оскільки результативність такого регуляторного інструменту визначається не лише формальним досягненням задекларованих цілей [9], а й характером його фактичного впливу на конкурентне середовище, регіональну структуру підготовки фахівців та фінансову стійкість ЗВО. В умовах воєнного стану традиційні критерії

оцінювання ефективності державного регулювання доповнюються необхідністю врахування адаптивності механізму до безпекових, демографічних та економічних змін.

Особливого значення набуває регіональний вимір аналізу, оскільки однакові регуляторні обмеження можуть мати принципово різний вплив залежно від рівня воєнних ризиків, фінансової спроможності населення та конкурентних позицій регіональних систем вищої освіти. Тому ефективність механізму індикативної собівартості доцільно оцінювати з урахуванням його впливу на контингент здобувачів освіти [7], конкурентне середовище, цінову поведінку ЗВО, фінансову стабільність і регіональну збалансованість системи вищої освіти.

З огляду на багатofакторний характер впливу механізму індикативної собівартості в умовах воєнного стану, оцінювання його ефективності не може обмежуватися лише аналізом динаміки вартості навчання або зміни обсягів фінансування [14]. У межах дослідження запропоновано систему критеріїв (рис. 1), яка дозволяє комплексно оцінити регуляторний вплив механізму індикативної собівартості на функціонування системи вищої освіти.

Рис. 1. Система критеріїв оцінювання ефективності механізму індикативної собівартості

Джерело: авторська розробка

Запропонована система критеріїв створює аналітичну основу для подальшого оцінювання фактичної результативності механізму індикативної собівартості в умовах воєнних трансформацій. Водночас аналіз спрямований на визначення того, наскільки чинний регуляторний механізм забезпечує досягнення заявлених цілей та чи не формує він додаткових структурних диспропорцій у системі вищої освіти. Механізм індикативної собівартості був запроваджений Постановою Кабінету Міністрів України № 191 [12] як інструмент державного регулювання ціноутворення на ринку освітніх послуг. Основна ідея полягала в тому, щоб поступово наблизити вартість контрактного навчання до реальних витрат на підготовку одного здобувача за державним замовленням [4], зменшивши масштаби прихованого перехресного субсидіювання. Водночас практична результативність такого механізму значною мірою залежить від умов функціонування системи вищої освіти та здатності регуляторного інструменту адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі [15]. В умовах воєнного стану вплив безпекових, демографічних та економічних факторів суттєво змінює конкурентні умови функціонування ЗВО [3], що потребує окремого оцінювання ефективності механізму індикативної собівартості.

У сучасних умовах ефективність регуляторного механізму у системі вищої освіти доцільно визначати не лише за його внутрішньою логікою, а й з урахуванням особливостей зовнішнього середовища. У воєнний період ця залежність суттєво посилюється, оскільки безпекові ризики, міграційні процеси та нерівномірна економічна динаміка регіонів формують різні умови для діяльності закладів вищої освіти.

Серед факторів, що найбільше впливають на результативність механізму індикативної собівартості, доцільно виокремити безпекові, економічні та інституційні чинники. Безпековий фактор безпосередньо впливає на поведінку вступників і на рівень міжрегіональної

освітньої мобільності. У регіонах із підвищеним рівнем ризику навіть відносно помірною вартістю навчання може бути додатковим стримуючим фактором для формування контрактного контингенту.

Водночас економічний стан у регіоні та рівень ділової активності значною мірою впливають на рівень платоспроможного попиту на освітні послуги. Зниження доходів населення, інфляційні процеси та скорочення економічної активності обмежують можливості ЗВО підтримувати стабільний обсяг надходжень до спеціального фонду в умовах жорстко визначеного мінімального порогу вартості навчання.

Воєнні дії на території країни впливають не лише на безпекові фактори, а й зумовлюють інституційні особливості функціонування механізму індикативної собівартості. Відсутність регіональних коригувальних коефіцієнтів і застосування уніфікованих підходів до закладів, які функціонують у принципово різних умовах, знижують адаптивність регуляторного механізму до воєнних впливів. У результаті механізм, орієнтований на забезпечення збалансованих умов ціноутворення в системі вищої освіти, в умовах воєнного стану може формувати асиметричний регуляторний вплив на регіональні системи вищої освіти. З огляду на зазначене виникає необхідність у кількісному оцінюванні [18] фактичного впливу механізму індикативної собівартості на функціонування системи вищої освіти та поведінку споживачів освітніх послуг.

Для кількісного оцінювання впливу механізму індикативної собівартості на функціонування систем вищої освіти в різних регіонах було побудовано множинну регресійну модель [15], залежною змінною якої обрано темп приросту контингенту здобувачів вищої освіти [2] за контрактною формою навчання у 2026 році порівняно з 2021 роком. Саме цей показник найбільш чутливо реагує на зміну конкурентних умов, регуляторних обмежень та рівня регіональних ризиків.

До складу незалежних змінних включено такі показники, зокрема, відсоткове відхилення рівня індикативної собівартості [11] від середнього значення по Україні (X_1), відсоткове відхилення фактичної вартості контрактного навчання від середнього рівня (X_2), а також бінарний показник рівень воєнного ризику регіону (X_3). Таким чином, отримуємо наступне:

$$Y_i = \beta_0 + \beta_1(X_1) + \beta_2(X_2) + \beta_3(X_3) + \varepsilon_i$$

Окрім рівня індикативної вартості, було визначено рівні фактичних цін контракту на підготовку здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Менеджмент», оскільки це одна з найбільш популярних спеціальностей останніх років. Спеціальність «Менеджмент» вважають кон'юнктурною, а отже, на ціноутворення за цією спеціальністю впливають ринкові механізми. Слід зауважити, що це одна з найбільш поширених спеціальностей, за якою здійснюють підготовку майже в кожному ЗВО, що підпадає під дію Постанови № 191 [12] щодо індикативної собівартості. Це забезпечує можливість більш коректного міжрегіонального порівняння впливу регуляторного механізму на конкурентні умови функціонування ЗВО. Результати моделювання наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати оцінювання впливу індикативної собівартості та воєнних ризиків на динаміку кількості здобувачів освіти контрактної форми

Предиктор	Коефіцієнт (β)	Стандартна похибка	t-статистика	р-значення
Константа (β_0)	12,85	8,16	1,58	0,132
X_1 – % відхилення індикативної собівартості від середньої	-5,31	2,38	-2,23	0,039
X_2 – % відхилення фактичної ціни контракту від середньої	4,62	2,45	1,89	0,075
X_3 – рівень воєнного ризику регіону	-18,74	6,12	-3,06	0,006

Джерело: авторська розробка

Результати регресійного аналізу свідчать про наявність статистично значущого негативного впливу рівня індикативної собівартості на динаміку контрактного контингенту. Зокрема, збільшення регіонального відхилення індикативної собівартості на 1 в.п. асоціюється зі зниженням темпів приросту контрактного контингенту в середньому на 5,3 в.п. за інших рівних умов.

Найбільш суттєвий вплив має фактор воєнного ризику в регіоні. Негативне значення коефіцієнта (- 18,74) та його статистична значущість підтверджують, що безпековий фактор у воєнний період стає одним із ключових чинників трансформації міжрегіонального розподілу контрактного контингенту.

Водночас фактична вартість контрактного навчання демонструє помірний позитивний зв'язок із динамікою контингенту, хоча статистична значущість цього показника перебуває на межі допустимого рівня. Це може свідчити про те, що в умовах воєнного стану традиційні ринкові механізми ціноутворення частково втрачають вирішальний вплив на поведінку споживачів освітніх послуг.

Загалом, отримані результати дозволяють стверджувати, що в умовах воєнного стану ефективність механізму індикативної собівартості значною мірою залежить від регіонального безпекового й економічного контексту. Оскільки в чинному механізмі не передбачена адаптація до таких територіальних відмінностей, це може спричинити нерівномірний регуляторний вплив на систему вищої освіти в регіональному вимірі.

Узагальнення результатів проведеного аналізу дозволяє зробити висновок, що ефективність механізму індикативної собівартості в умовах воєнного стану має неоднорідний характер і суттєво залежить від регіонального контексту функціонування ЗВО. Якщо у відносно стабільних регіонах механізм частково зберігає регуляторну функцію, то в умовах підвищених безпекових ризиків його вплив набуває переважно обмежувального характеру та чинить дискримінаційний вплив. Також результати аналізу демонструють, що чинний механізм має різний рівень результативності за окремими напрямками оцінювання. З одного боку, регуляторна ефективність механізму частково зберігається в частині стримування надмірної цінової диференціації, а з іншого – його конкурентна та регіональна

ефективність у воєнних умовах суттєво знижується. Найбільш проблемним аспектом є низький рівень адаптивності механізму до просторової асиметрії воєнних ризиків та економічних умов функціонування системи вищої освіти в різних регіонах.

Отримані результати дозволяють стверджувати, що оцінювання ефективності механізму індикативної собівартості не може обмежуватися лише аналізом динаміки вартості навчання або формальним дотриманням регуляторних параметрів. В умовах воєнного стану ключового значення набуває здатність механізму забезпечувати збалансованість конкурентних умов, підтримувати фінансову стійкість ЗВО та враховувати регіональні особливості функціонування освітньої системи. Основні напрями оцінювання ефективності механізму індикативної собівартості наведено в табл. 2.

Узагальнення результатів оцінювання свідчить, що в умовах воєнного стану механізм індикативної собівартості демонструє обмежену ефективність за більшістю напрямів оцінювання. Найбільш проблемним аспектом залишається низький рівень адаптивності механізму до нерівномірності регіональних безпекових та економічних умов функціонування системи вищої освіти, що формує передумови для подальшого посилення структурних диспропорцій.

У роботі було застосовано сценарний підхід для прогнозування [1] можливих наслідків подальшого застосування механізму індикативної собівартості. Його використання зумовлено тим, що ефективність регуляторного механізму в умовах воєнних трансформацій залежить не лише від параметрів самого механізму, а й від динаміки безпекових, демографічних та економічних факторів. Сценарне моделювання дозволяє оцінити потенційні траєкторії трансформації [17] системи вищої освіти залежно від рівня адаптації механізму індикативної собівартості до нових умов функціонування регіональних систем вищої освіти. При цьому базою для формування сценаріїв стали результати проведеного регресійного аналізу, оцінювання регіональних диспропорцій та виявлені особливості впливу воєнних ризиків на контингент здобувачів освіти за контрактом.

У межах дослідження сформовано три сценарії розвитку системи вищої освіти України до 2030 року: інерційний, адаптивний та ризиковий (табл. 3).

Таблиця 2

Інтегральна оцінка ефективності механізму індикативної собівартості в умовах воєнного стану

Напрямок оцінювання	Результати аналізу	Рівень ефективності
Регуляторна ефективність	Часткове стримування цінової диференціації	Середній
Конкурентна ефективність	Обмежений вплив на динаміку контрактного контингенту	Низький
Регіональна збалансованість	Посилення міжрегіональних диспропорцій	Низький
Адаптивність	Відсутність коригування до безпекових ризиків	Критично низький
Фінансова стабільність ЗВО	Нерівномірний вплив на спеціальний фонд	Низький

Джерело: авторська розробка

Таблиця 3

Сценарії трансформації системи вищої освіти України залежно від ефективності механізму індикативної собівартості

Сценарій	Ступінь воєнних ризиків	Регуляторна політика	Економічна динаміка
Базовий (інерційний)	Помірний	Збереження чинного механізму індикативної собівартості без змін	Повільне відновлення
Песимістичний	Високий	Жорстке збереження чинного механізму	Стагнація, висока інфляція
Оптимістичний	Низький	Часткова лібералізація регулювання	Прискорене відновлення
Цільовий	Помірний	Введення регіональних коригувальних коефіцієнтів	Стабільне відновлення

Джерело: авторська розробка

Результати сценарного моделювання свідчать, що подальша ефективність механізму індикативної собівартості у системі вищої освіти України значною мірою залежатиме від комплексного впливу трьох груп факторів, а саме: рівня воєнних ризиків, характеру державної регуляторної політики та темпів економічного відновлення. В умовах воєнного стану навіть незначна зміна параметрів регуляторного механізму може мати суттєвий вплив на регіональну структуру системи вищої освіти та фінансову стійкість окремих груп ЗВО. Базовий, він же інерційний, сценарій передбачає

збереження чинного механізму індикативної собівартості без суттєвого коригування його параметрів в умовах помірних воєнних ризиків і повільного економічного відновлення. За такого підходу існуючі регіональні диспропорції не лише зберігатимуться, а й поступово посилюватимуться внаслідок нерівномірної демографічної та економічної динаміки регіонів. У довгостроковому вимірі це може супроводжуватися подальшою концентрацією контрактного контингенту у відносно безпечних регіонах. Песимістичний сценарій ґрунтується на поєднанні високих воєнних ризиків, жорсткого

застосування чинного механізму та несприятливої економічної динаміки. У такому випадку механізм індикативної собівартості може перетворитися на додатковий фактор фінансової нестабільності для ЗВО на прифронтових територіях. За результатами оцінювання, у найбільш вразливих регіонах можливе скорочення контингенту здобувачів освіти контрактної форми навчання на 35–50 %, що формуватиме ризики втрати кадрового потенціалу, скорочення спеціального фонду та поглиблення міжрегіональної асиметрії в системі вищої освіти.

Оптимістичний сценарій передбачає поступове зниження безпекових ризиків, прискорення економічного відновлення та часткове пом'якшення чинного регуляторного механізму. За таких обставин можливе часткове вирівнювання конкурентних умов між регіонами та стабілізація динаміки контрактного контингенту. Водночас навіть за сприятливої економічної динаміки повне усунення структурних диспропорцій без адаптації механізму індикативної собівартості до регіональних відмінностей залишається малоімовірним. Водночас запровадження цільового сценарію базуватиметься на впровадженні регіонально диференційованого підходу до функціонування механізму індикативної собівартості, зокрема через використання коригувальних коефіцієнтів для регіонів із підвищеним рівнем воєнних ризиків. Реалізація такого підходу дозволить підвищити адаптивність регуляторного механізму до неоднорідності умов функціонування ЗВО, знизити масштаби регіональних диспропорцій та частково стабілізувати фінансову спроможність ЗВО на прифронтових територіях. Загалом результати сценарного моделювання свідчать, що в умовах воєнного стану ефективність механізму індикативної собівартості визначається не стільки формальним регулюванням мінімального порогу вартості навчання, скільки здатністю механізму адаптуватися до нерівномірності регіональних умов функціонування системи вищої освіти.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження дозволило встановити, що в умовах воєнного стану ефективність механізму індикативної собівартості у системі вищої освіти України

суттєво залежить від регіонального безпекового та економічного контексту. Отримані результати свідчать, що за умов відсутності адаптації регуляторного механізму до нерівномірності умов функціонування ЗВО залежно від їх територіального розміщення вплив механізму набуває асиметричного характеру та може супроводжуватися посиленням міжрегіональних диспропорцій. Було сформовано модель оцінювання ефективності механізму індикативної собівартості, яка ґрунтується на поєднанні регіонального аналізу, оцінювання динаміки контрактного контингенту, регресійного моделювання та сценарного підходу. Проведений аналіз підтвердив, що в умовах воєнного стану безпековий фактор поступово перетворюється на один із ключових чинників трансформації регіональної структури попиту на освітні послуги, тоді як традиційні механізми цінового регулювання частково втрачають визначальний вплив на поведінку споживачів освітніх послуг.

Результати інтегральної оцінки засвідчили, що найбільш проблемним аспектом функціонування механізму індикативної собівартості залишається його низька адаптивність до просторової асиметрії воєнних ризиків і відмінностей у фінансовій спроможності регіональних систем вищої освіти. За таких умов уніфікований підхід до формування мінімального порогу вартості навчання не забезпечує однакових конкурентних умов для ЗВО різних регіонів. Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх використання в процесі вдосконалення механізмів державного регулювання вартості навчання, зокрема в частині врахування регіональних безпекових та соціально-економічних факторів. Запропонований підхід може бути використаний як аналітична основа для коригування параметрів механізму індикативної собівартості в умовах післявоєнного відновлення системи вищої освіти України.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розширенням системи критеріїв оцінювання ефективності регуляторних механізмів у сфері вищої освіти, а також із дослідженням впливу безпекових, демографічних та міграційних факторів на фінансову стійкість ЗВО та регіональну доступність освітніх послуг.

Література.

1. Григораш Г. Сценарне планування як інструмент роботи в умовах невизначеності. Ernst & Young. 2026. URL: https://www.ey.com/uk_ua/insights/academy/articles-scenario-planning-overview.
2. Єдина державна електронна база з питань освіти. URL: <https://registry.edbo.gov.ua/opendata/entrant/>.
3. Єрмакова С.С., Іванова О.С., Буренко М.С. Парадигма вищої освіти в умовах війни та глобальних викликів XXI століття. *Академічні візії*. 2023. № 16. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/166>.
4. Захарін С. Про так звану «індикативну собівартість». *Освіта.UA*. 2020. URL: <https://osvita.ua/blogs/77703/>.
5. Кириленко О., Жадан О. Модель фінансування вищої освіти в Україні: зміна пріоритетів. *Світ фінансів*. 2023. № 2(75). С. 140-154. DOI: <https://doi.org/10.35774/sf2023.02.140>.
6. Кишченко Н.Г. Особливості державного регулювання освітньої діяльності закладів вищої освіти України в умовах воєнного стану. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2022. № 8. URL: <https://nauka.com.ua/index.php/dy/article/view/403/406>.
7. Костенко І.С. Роль індикативної собівартості у формуванні ринку освітніх послуг в Україні. *Бізнес Інформ*. 2020. № 5. С. 295-305. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-5-295-305>.
8. Литвинчук А.О., Гапон В.В., Прон Н.Б., Барабаш О.А., Читаєва К.Г. Аналіз фінансового забезпечення закладів вищої освіти в умовах збройної агресії в Україні. *Освітня аналітика України*. 2024. № 6(32). С. 63-80. URL: https://science.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2025/03/5_Lytvynchuk_Gapon_Pron_Barabash_Chytaeva_632_2024_63-80.pdf.
9. Лискоць І.О. Науково-організаційні особливості фінансування закладів вищої освіти України в теорії та практиці управління вищою освітою. *Академічні візії*. 2025. № 40. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14886491>.
10. Мельникова О., Олійник Ю. Державне регулювання сфери вищої освіти як елемент розвитку національної економіки. *Галицький економічний вісник*. 2023. Том 80. № 1. С. 7-19. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.01.007.
11. Мінімальна вартість контрактного навчання. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/vishcha-osvita-ta-osvita-doroslikh/minimalna-vartist-kontraktного-navchannya>.
12. Деякі питання запровадження індикативної собівартості: Постанова Кабінету Міністрів України № 191 від 03.03.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/191-2020-п#Text>.
13. Роцик І., Роцик А. Механізм фінансування вищої освіти як чинник підвищення її якості. *Вісник Львівського університету. Серія економічна*. 2025. Випуск 69. С. 282–296. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/ves.2025.69.0.6915>.
14. Сас С.П. Вплив індикативної собівартості на формування фінансового потенціалу закладів вищої освіти України. *Галицький економічний вісник*. 2021. Том 70. № 3. С. 102–110. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.03.102.
15. Соболева С.М., Примиська С.О., Загоруйко Н.М. Моделювання та прогнозування стану вищої освіти в умовах війни та глобальних викликів XXI століття (український досвід). *Академічні візії*. 2023. № 15. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/95>. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7510810>.
16. Ченцов В.В., Григораш О.В. Індикативна собівартість як чинник формування ринку освітніх послуг: регіональний аспект (на прикладі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»). *Бізнес Інформ*. 2023. № 2. С. 123–129. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-2-123-129>.
17. Чикуркова А.Д., Федірець О.В., Покотильська Н.В., Тютюнник В.В. Застосування сценарного планування для підвищення ефективності стратегічного управління в умовах невизначеності. *Актуальні проблеми економіки*. 2025. № 5 (287). С. 390–402. URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2025/05/5.25_topic_Alla-Chykurkova-Oleg-Fedirets-Nataliia-Pokotytska-Vladyslav-Tiutunnyk-390-402.pdf.

18. Niesheva A., Smolennikov D., Kotenko S. Economic policy and government regulation of higher education financing system in Ukraine: methods for decision-making and forecasting regional disparities. *Economy and Society*. 2025. № 81. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-81-47>.

References.

- Hryhorash, H. (2026). «Scenario planning as a tool for working in conditions of uncertainty». Ernst & Young. Available at: https://www.ey.com/uk_ua/insights/academy/articles-scenario-planning-overview.
- Yedyna derzhavna elektronna baza z pytan' osvity. [Unified State Electronic Database on Education]. Available at: <https://registry.edbo.gov.ua/opendata/entrant/>.
- Yermakova, S.S., Ivanova, O.S., Burenko, M.S. (2023). «Paradigm of higher education in conditions of war and global challenges of the 21st century». *Akademichni vizii*. № 16. Available at: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/166>.
- Zakharin, C. (2020). «On the so-called "indicative cost"». *Osvita.UA*. 2020. Available at: <https://osvita.ua/blogs/77703/>.
- Kyrylenko, O., Zhadan, O. (2023). «The model of financing higher education in Ukraine: changing priorities». *Svit finansiv*. № 2(75). pp. 140-154. DOI: <https://doi.org/10.35774/sf2023.02.140>.
- Klymenko, N.H. (2022). «Peculiarities of state regulation of educational activities of higher education institutions of Ukraine under martial law». *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*. № 8. Available at: <https://nayka.com.ua/index.php/dy/article/view/403/406>.
- Kostenko, I.S. (2020). «The role of indicative cost in the formation of the educational services market in Ukraine». *Biznes Inform*. № 5. pp. 295-305. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-5-295-305>.
- Lytvynchuk, A.O., Hapon, V.V., Pron, N.B., Barabash, O.A., Chytaieva, K.H. (2024). «Analysis of financial support of higher education institutions under armed aggression in Ukraine». *Osvitnia analityka Ukrainy*. № 6(32). pp. 63-80. Available at: https://science.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2025/03/5_Lytvynchuk_Gapon_Pron_Barabash_Chytaieva_632_2024_63-80.pdf.
- Lysokon', I.O. (2025). «Scientific and organizational features of financing higher education institutions in Ukraine in the theory and practice of higher education management». *Akademichni vizii*. № 40. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14886491>.
- Mel'nykova O., Olijnyk Yu. (2023). «State regulation of the sphere of higher education as an element of the development of the national economy». *Halyts'kyj ekonomichnyj visnyk*. Vol. 80. № 1. pp. 7-19. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.01.007.
- Minimal'na vartist' kontraktynoho navchannia. [Minimum cost of contract training]. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. Available at: <https://mon.gov.ua/osvita-2/vishcha-osvita-ta-osvita-doroslikh/minimalna-vartist-kontraktynogo-navchannia>.
- Deiaki pytannia zaprovadzhennia indykativnoi sobivartosti: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy. (2020). [Some issues of introducing indicative cost: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. № 191 dated March 3, 2020. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/191-2020-p#Text>.
- Roschuk, I., Roschuk, A. (2025). «The mechanism of financing higher education as a factor in improving its quality». *Visnyk L'vivskoho universytetu. Seriya ekonomichna*. Issue 69. pp. 282-296. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/ves.2025.69.0.6915>.
- Sas, S.P. (2021). «The influence of indicative cost on the formation of the financial potential of higher education institutions of Ukraine». *Halyts'kyj ekonomichnyj visnyk*. Vol. 70. № 3. pp. 102-110. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.03.102.
- Sobol'ieva, S.M., Prymys'ka, S.O., Zahorujko, N.M. (2023). «Modeling and forecasting the state of higher education in conditions of war and global challenges of the 21st century (Ukrainian experience)». *Akademichni vizii*. № 15. Available at: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/95>. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7510810>.
- Chentsov, V.V., Hryhorash, O.V. (2023). «Indicative cost as a factor in the formation of the educational services market: regional aspect (on the example of specialty 072 "Finance, banking and insurance)». *Biznes Inform*. № 2. C. 123-129. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-2-123-129>.
- Chykurkova, A.D., Fedirets', O.V., Pokotyly's'kas, N.V., Tiutiumnyk, V.V. (2025). «Application of scenario planning to increase the effectiveness of strategic management in conditions of uncertainty». *Aktual'ni problemy ekonomiky*. № 5 (287). pp. 390-402. Available at: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2025/05/5.25_topic_Alla-Chykurkova-Oleg-Fedirets-Nataliia-Pokotylyska-Vladyslav-Tiutiumnyk-390-402.pdf.
- Niesheva, A., Smolennikov, D., Kotenko, S. (2025). «Economic policy and government regulation of higher education financing system in Ukraine: methods for decision-making and forecasting regional disparities». *Economy and Society*. № 81. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-81-47>.

Abstract.

Pysarchuk O. Assessing the effectiveness of the indicative cost mechanism in Ukraine's higher education system under martial law.

This article examines the effectiveness of the indicative cost mechanism in Ukraine's higher education system amid martial law and intensifying regional disparities in the security and economic conditions under which higher education institutions operate. The relevance of the study stems from the need to assess the effectiveness of the current regulatory mechanism amid the transformation of the regional structure of demand for educational services, the growth of inter-regional competition, and widening disparities in the financial capacity of higher education institutions. Attention is paid to determining the impact of the indicative cost mechanism on the competitive environment and the regional balance of the higher education system. The methodological framework of the study is based on comparative, regression and scenario analysis methods. As part of the study, a system of criteria has been developed to assess the effectiveness of the indicative cost mechanism, covering regulatory, competitive, financial, regional and adaptive components. To quantitatively assess the impact of the regulatory mechanism, a multiple regression model has been constructed, with the dynamics of the contract-based student cohort in higher education institutions defined as the dependent variable. The results of the analysis indicate that the level of indicative cost and military risks have a statistically significant negative impact on the dynamics of the contract workforce. It has been established that, under martial law, the effectiveness of the indicative cost mechanism depends significantly on the regional security and economic context. It has been demonstrated that the failure to adapt the regulatory mechanism to the uneven operating conditions of higher education institutions creates an asymmetric regulatory impact and intensifies inter-regional disparities. The scientific novelty of the study lies in the development of a model to assess the effectiveness of the indicative cost mechanism, combining regional, regression, and scenario-based approaches. The practical significance of the results lies in the possibility of using the proposed approach to improve mechanisms for the state regulation of tuition fees and to formulate regionally adapted policies in higher education.

Keywords: indicative cost price; higher education; state regulation; regional disparities; funding of higher education institutions; martial law; regression modelling; scenario modelling.

Стаття надійшла до редакції / Received 10.05.2026 Прийнята до друку / Accepted 18.05.2026 Опубліковано / Published 31.05.2026

Бібліографічний опис статті:

Писарчук О. Оцінювання ефективності механізму індикативної собівартості у системі вищої освіти України в умовах воєнного стану. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. 2026. № 2. С. 111-115.

Pysarchuk O. Assessing the effectiveness of the indicative cost mechanism in Ukraine's higher education system under martial law. *Actual problems of innovative economy and law*. 2026. No. 2, pp. 111-115.

